

ואתם הדבקים

בידור בענין החושש של תקרובת ע"ז בפארת שמקור שערן מחו"ל

גיליון מס' 8

האם מרן הגריש"א אסר את השיער היהודי רק בתור חומרא?

מעשה מתוך ספר מאה שערם עמוד קע"ז לגר"י זילברשטיין
שליט"א:

"לאחר הסערה הגדולה שפרצה בציבור שאסור ללבוש פאה נכרית הבאה מהודו כיון שמקריבים את השערות לע"ז וכפי שפסקו גדולי הדור בחודש אייר תשס"ד, אירע מקרה במורה אחת שהגיעה לבית הספר של בית ספר של בנות מתחזקות עם מטפחת במקום הפאה, וסיפרה לתלמידות על איסור הנאה מהפיאות המגיעות מהודו. קמה אחת מהתלמידות ופשטה מעליה את הפאה הנכרית, וגילתה בזה שהיא חולת סרטן ועוברת טיפולים כימותרפיים ושערה נשר, ובכך גילתה סודה לרבים שהיא חולה, וגם ישבה בכיתה כשהיא מקורחת ומתביישת, [הדבר נודע לאחד מגדולי ישראל ובירכה ברכה נאמנה לרפואתה השלימה] ויש להסתפק האם היתה חייבת לעשות זאת כשהדבר כרוך בבזיון גדול ובגילוי סוד לא נעים שעלול לפגוע בשידוכים לכל המשפחה.

תשובה:

נאמר בברכות דף יט ע"ב - "אמר רב יהודה אמר רב המוצא כלאים בבגדו פושטן אפילו בשוק, מאי טעמא "אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה'" במקום שיש חילול ה' אין חולקין כבוד לרב. ואם כן גם בענינו אסור ללבוש פאת ע"ז בגלל ההנאה.

אך יש להסתפק באופן כזה שהבחורה לא מקפידה על הבושה וכל מה שרוצה ללבוש פאה הוא רק להנצל מהפסד של רינון בשעת שידוך, ואולי גם באיסורי הנאה מותר להבריח ארי, וכמו שדן בזה בשו"ת הר הכרמל סימן ו' לגבי חיילים המשתוללים ובוזזים את אנשי המקום ואפשר להשתיקם ע"י יי"ש בפסח והתיר משום דמבריח ארי אינו נחשב לאיסורי הנאה אם כן אולי גם בענינו מותר, או שמא ע"ז חמור שנאמר בו ולא ידבק בידך מאומה, אם כן גם להבריח ארי אולי אסור, אולם ראייתו של הר הכרמל היא מדברי התוס' ע"ז דף יג שמותר להנות מתקרובת ע"ז בשביל להינצל מהמכס.

ולמעשה אמר לי מו"ח מרן הגריש"א אלישיב שליט"א [צוק"ל] שאין כל היתר לא להוריד את הפאה משום שנאמר "ולא ידבק בך מאומה" [א.ה. ויש לחלק טובא בין נידון התוס' לבין נידון הגריש"א, ואכמ"ל].

מצוות לאו ליהנות ניתנו כשימוש בפאה נכרית עם חשש איסורי ע"ז

יש שהתפלפלו בעבר להתיר את השימוש בפאה נכרית משום "מצוות לאו ליהנות ניתנו", כלומר שמכיון שהאשה החובשת את הפאה עושה זאת לשם מצווה - מותר לה להשתמש עבור כך בדבר שהוא איסור הנאה. ואלמלא שדנו כן להלכה, לא היינו מתייחסים לסוגיא זו כלל, וכבר התבטא אחד מגדולי ישראל שלא היה ראוי אפילו לדון בסוגיא זו, אולם כיון שישנם גם חידושים מעניינים סביב סוגיא זו בנידון דידן, נתייחס בקצרה לכמה סיבות מדוע כלל זה לא שייך בנידוננו.

א] גם אם היינו נוקטים שמצוות לאו ליהנות ניתנו פותר את הבעיה של איסור ההנאה החמור של עבודה זרה, עדיין בכל פאה אסורה [שכאמור להרבה פוסקים מדובר על רוב רובם של הפאות שמסתובבות היום בשוק שהם בחשש הנ"ל] ישנו חשש איסור דאורייתא של "ולא תביא תועבה אל ביתך", ואותו לא שייך להתיר ע"י מצוות לאו להנות נתנו, כיון שאין זה חלק מקיום המצווה, ונמצא א"כ שאפילו כשהפאה על ראש האשה היא עוברת איסור תורה של "ולא תביא תועבה אל ביתך", וכ"ש כאשר מורידה את פאתה בביתה היא עוברת על איסור תורה זה.

ב] כמו כן ישנו חיוב מן התורה לבער עבודה זרה, ומצווה זו שייכת גם בתקרובת ע"ז [רמב"ם ע"ז פרק ח'], ונמצא א"כ שגם על חיוב זה עוברת האשה בכל רגע ורגע, וכ"ש כאשר היא מורידה את הפאה בביתה.

ג] נחלקו הר"ן והרשב"א האם ההיתר של מצוות לאו להנות ניתנו קיים גם כאשר יש הנאת הגוף מהאיסור, דעת הר"ן בנדרים ט"ו שבכה"ג הכלל של מצוות לאו ליהנות ניתנו לא יועיל לנו, וממילא עדיין עוברים על איסור של איסור דאורייתא של הנאה מתקרובת עבודה זרה [וכדעת הר"ן הכריע המ"ב סימן תקפ"ו ס"ק כ"ב]. הרחבה בענין זה - הנה בכל אישה החובשת פיאה יש שני חלקים האחד הוא מצות כיוסו הראש שע"ז גם הר"ן סובר שנאמר הכלל של מצוות לאו ליהנות ניתנו, אולם כלפי החלק של הנאת הקישוט לא תעזור בזה סברת מצוות לאו ליהנות ניתנו, שהרי יש כאן הנאה נלוית למצווה.

ואף שהיה מקום לפלפל בזה אם הן הנאה היא רק הנאה של 'קול מראה וריח' שאין בהם משום מעילה, מכל מקום איסורא ודאי יש בזה, וכדכתב השו"ע סוף סימן קמ"ב סעיף ט"ו בשם רבינו ירוחם [ז"ל השו"ע "אסור לשמוע כלי שיר של עבודת כוכבים או להסתכל בנוי עבודת כוכבים, כיון שנהנה בראייה"].

יש להוסיף שבפנ"י בפסחים דף כה ע"ב ד"ה הוכיח מדברי רש"י התוס' והר"ן שבאיסורי עבודה זרה איסור 'קול מראה וריח' הם מן התורה ולא מדרבנן, ומטעם

להסיר מכשול ע"ז ממחננו

נדרשנו לאשר שאלונו: בדבר פאות נוכריות אשר יש עליהם איזה שהוא הכשר שאין בהם שיער מתקרובת עבודה זרה, האם ניתן לסמוך עליהם?

תשובה: כידוע, בשנת תשס"ד נדרשו רבותינו גדולי הפוסקים שבדורנו לבירור שאלת תקרובת עבודה זרה בפיאות נוכריות המעורב בהם שיער אדם שהובא מהודו, מרן הגרי"ש אלישיב ומרן הגר"ש הלוי ואזנר זצוק"ל, ולהבחיל"ח מרן הגר"נ קרליץ שליט"א, והרבנים הגאונים חברי הבד"צ העדה החרדית ובראשם הגאב"ד ר"ט וויס שליט"א, והעלו כולם לאסור פאות כאלו בלבישה.

וכתב מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל (בתשובתו מיום ה' סיון תשס"ד): **"אסור להשתמש בפיאות נכריות העשויות משיער אדם שהובא מהודו", עכ"ל. ובמכתב נוסף** (מיום י"א סיון תשס"ד כתב בת"ד, ובקובץ תשובות ח"ג ס' קיח) **וז"ל: "הדבר פשוט שאומרים בזה סתם עכו"ם לעבודה זרה שהרי עצם מטרת המתגלחים הוא לעבודה זרה", עכ"ל. ומרן הגר"ש הלוי ואזנר זצוק"ל כתב במכתב, וז"ל: "מי יודע אם גם זה גרם להרבה מקרים גופניים ונפשיים בבתי ישראל", עכ"ל.**

וכבר התברר בזמנם שבתעשיית השיער בעולם מצוי ריבוי גדול מאד של שיער אדם שמקורו ממאות מקדשי עבודה זרה בהודו, וקשה ביותר לברר מקור השיער שבשווקים, על כן אסרו רבותינו **כל שיער - שאין בירור גמור מהיכן הוא מגיע.**

וכפי שעלה בידינו בבירורים, אי אפשר לסדר בשום אופן השגחה על דבר זה, ואפילו שיער הבא ממדינות הרחוקות מהודו - יכול להיות מקורו בהודו. וכמובן שאי אפשר לסמוך על המפעלים, היבואנים והסוחרים האומרים שהם בעצמם גזזו את השיער במקומם. וחייבים ע"פ הלכה שיהיה פיקוח צמוד של משגיחים יהודים יראי שמים משעת גזיזתו ועד סוף, דבר שאינו אפשרי כלל. ועל כן דעתנו דעת תורה שכל ההכשרים שניתנו בזה אין בהם ממש ואין לסמוך עליהם, ושומר נפשו ירחק מהם.

והננו מרגישים חובה בעצמינו למחות על כך שניתן הכשר מאיסור ע"ז על פאות האסורות ע"פ הלכות הצניעות, (כארוכות ופרועות ובמראה טבעי), ואשר כל גדולי ישראל אסרו לתת הכשר לפאות כאלו. וכשם שלא יעלה על הדעת לתת הכשר על בשר שהתבשל בחלב ולומר כי לכה"פ הוא נשחט 'כהלכה', כך אי אפשר לתת הכשר מעבודה זרה לדבר הנוגד את דיני הצניעות ואסור בלבישה, והרי זה גורם לביטול הצניעות של בנות ישראל.

ובזכות שבנות ישראל יזהרו ממכשולים חמורים אלו, נזכה במהרה לגאולה שלמה בב"א. ועל זה באנו על החתום להציל רבים מעוון, "בין המצרים" תשע"ז לפ"ק

שמעתי מא"א זצ"ל שהשיטה הזאת נוגדת את יסודי הצניעות ויש גם חשש ע"ז. ואין ליראי שמים חלק בזה ח"ו. **חיים מאיר הלוי ואזנר**

שריאל רוזנברג	יהודה סילמן	שמעון בעדני
והובאו לפנינו פאות מזעזעות ומסמרות שיער, אשר לא שיערום אבותינו עם הכשר, אשר רבותינו אסרום בהחלט, ואם לא נמחה על זה, תבטל כל הצניעות מישראל.	משה מרדכי קארפ	
לאחר שידוע שמרן הגרי"ש"א זצ"ל חשש בפאות ע"כ כל שאין בירור ודאי על כשרותן יש להחמיר	עזריאל אויערבך	

שבעבודה זרה התורה השתמשה בלשון של 'ולא ידבק', וא"כ ברור שלפי זה ישראל איסור תורה של 'ולא ידבק בידך מאומה מן החרם'.

[ד] גם לדעת הרשב"א הסובר שמצוות לאו ליהנות ניתנו נאמר גם כאשר יש הנאה נלווית, נקטו כמה אחרונים [אבנ"מ סימן כ"ח ס"ק ס', ברית אברהם סימן ג' ועוד הרבה אחרונים] שזה רק כשאי אפשר למצוה להיעשות מבלעדי שיהנה מהאיסור, אך כאשר יש לו אפשרות של היתר, גם לדעת הרשב"א אין היתר של מצוות לאו ליהנות ניתנו, וגם הוא מודה שכיון שיש הנאה נלווית אין היתר בזה.

[ה] לבד מכל הנ"ל, מעיקר הדין לא בכל מקום האשה חייבת לילך בכיסוי ראש, כגון בביתה, ורק מנהג הוא שנהגו כך, ויש לדון אם במנהג אמרינן מצוות לאו ליהנות ניתנו, ולשיטות שאין מלל"נ במנהג חוזר איסור תורה חמור של הנאה מתקרובת ע"ז [הראשונים נחלקו אפילו במצווה דרבנן אם אמרינן מלל"נ - הבעה"מ ברי"ח כ"ח כתב שבמצוות דרבנן לא נאמר מצוות לל"נ, אולם ברשב"א בשו"ת סימן תשמ"ו ובר"ן ר"ה ז: כתבו להדיא שגם במצוות דרבנן אמרינן לאו ליהנות ניתנו, ועיין שדי חמד ח"ט - דברי חכמים סימן נ' שעיקר ההלכה נקטינן שגם בדרבנן אמרינן מלל"נ, ועיין גם שדי חמד מערכת המ"ם כלל צ"ח שהביא שיש מהאחרונים שנקטו שגם הרז"ה מודה ולא אמר אלא בתקיעות דתענית יעו"יש, ועיין שער אפרים סימן ל"ח וביחס למנהג עיין כתב סופר יו"ד סי' קע"ז, ועיין פרמ"ג משב"ז סי' רצ"ז ס"ק ג' ולאידך עיין פרמ"ג א"א סימן קע"א ס"ק א' וכן אגרו"מ א"ח סו"ס קכ"ו].

[ו] עוד יש לדון שמעיקר הדין נראה כי הרשת שמתחת הפאה סגי בה לכיסוי הראש, ועכ"פ בחצר וכדו', ונמצא א"כ שלא שייך לדון על השער שנמצא על הרשת מדין מצוות לאו ליהנות ניתנו, שהרי בשערות אלו לא מתקיים שום מצוה [עכ"פ בחצר וכדו'] כיון שהכיסוי כבר קיים על ראשה.